

(1) במדבר פרק יב-יג

- (א) וַתְּדַבֵּר מְרִים וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁחָה עַל אֲדוֹת הָאִשָּׁה הַכֹּשִׁית אֲשֶׁר לָקַח כִּי אִשָּׁה כְּשִׁית לָקַח:
- (ב) וַיֹּאמְרוּ הָרֶק אַךְ בְּמִשְׁחָה דִּבֶּר יְהוָה הֲלֹא גַם בְּנֹו דִבֶּר וַיִּשְׁמַע ה':
- (ג) וְהָאִישׁ מִשָּׁה עָנָו מֵאֵד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה:

- (טו) וַתִּסְגֹּר מְרִים מַחוּץ לַמַּחֲנֶה שְׁבַעַת יָמִים וְהָעַם לֹא נָסַע עַד הָאָסֶף מְרִים:
- (טז) וְאַחַר נָסְעוּ הָעַם מִחֲצָרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר פָּאָרָן:

- (א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:
- (ב) שְׁלַח לְךָ אַנְשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטָּה אַבְתָּו וַתְּשַׁלְּחוּ כָל נְשִׂיא כְּהֵם:

(2) רש"י על במדבר פרק יג פסוק ב

שלח לך אנשים - (במדבר רבה) למה נסמכה פרשת מרגלים לפ' מרים לפי שלקתה על עסקי דבה שדברה באחיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר:

(3) במדבר פרק יג

- (לב) וַיִּצְיִאוּ דַבַּת הָאֶרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאֶרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אֶרֶץ אֲכָלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הוּא וְכָל הָעַם אֲשֶׁר רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מְדוּת:

(4) במדבר רבה טז:

דבר אחר שלח לך אנשים ויתורו (שם יב) ותדבר מרים ואהרן במשה ואחר כך שלח לך זה שאמר הכתוב (ישעיה מד) לא ידעו ולא יבינו כי טח מראות עיניהם מה ראה לומר אחר מעשה מרים שלח לך אנשים אלא שהיה צפוי לפני הקב"ה שיאמרו לשון הרע על הארץ אמר הקב"ה שלא יהיו אומרים לא היינו יודעים עונש לשון הרע לפיכך סמך הקב"ה הענין זה לזה לפי שדברה מרים באחיה ולקתה בצרעת כדי שידעו הכל עונשו של לשון הרע שאם בקשו לומר לשון הרע יהיו מסתכלין מה נעשה למרים ואף על פי כן לא רצו ללמד לכך נאמר לא ידעו ולא יבינו כי טח מראות עיניהם (ישעיה מד:יח)

(5) פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) במדבר פרשת שלח לך

שלח לך אנשים לפיכך נסמכה פרשת שלח לך לפרשת מרים שבמרים הוא אומר (במדבר יב) ותדבר מרים ואהרן במשה. ומה כתיב (שם) והנה מרים מצורעת כשלג. כדי שיראו המרגלים ויאמרו ומה מרים שלא נתכוונה אלא כדי שלא יתבטל אחיה מפריה ורביה כך. הם שהוציאו דבת הארץ על חנם כדי למנוע את ישראל שלא יעלו לארץ ישראל על אחת כמה וכמה

(6) עקידת יצחק במדבר שער עז (פרשת שלח)

הנה הוא ידוע כי חטאה של מרים אם שלא היה בערך חטאם של מרגלים מ"מ ממין אחדהיו כי היא לא קטרגהלבקשת הכבוד והנצוח ולא שום תועלת רק שנהנתה בדבור ההוא והרהרה אחרי אחיה כמו שפירשנו . . . ולזה אז"ל לשרצה לסמוך פרשת מרגלים לפרשת מרים שהיו ממין א' והיה להם לקחת מוסר ולא עשו

(7) שם משמואל במדבר פרשת שלח

ברש"י למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקתה על עסקי דבה שדברה באחי' ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר, עכ"ל. ויש להבין שלכאורה לאו בני בקתא חדא נינהו, שחטא מרים הי' שדברה במשה שעשה שלא כשורה, וחטא מרגלים הי' שלא האמינו בה' ולא בטחו בישועתו כמפורש בכתוב לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו, וכברש"י שם, וכמו שאמר משה ובדבר הזה אינכם מאמינים בה' אלקיכם, יהי' מאיזה טעם שיהי', מ"מ אין ענין זה לזה:

(8) ונראה לפרש דהנה אהרן ומרים לפי השקפתם הי' נראה להם שמשה עשה שלא כשורה במה שפרש מדרך ארץ, וכבר אמרנו שלפי חשבונם מה שישאל נפלו בחטא מתאוננים וקברות התאוה נסתעף מזה שבמה שהפריש משה עצמו מדרך ארץ נתעלה ונתרומם מכל עניני עוה"ז, וע"כ נעשה נבדל ופרוש

מקהל ישראל ולא היתה מדרגת משה מאירה כ"כ ללב ישראל, והיתה טענתם אף שלמענו היתה הפרישה תוספת מעלה סדר קדושה והבדלה מ"מ עבור כלל ישראל לא טוב, והי' לו למשה לבטל את תועלתו עבור תועלת ישראל.

9) ומ"מ נחשב להם לחטא שהיו צריכין לכופף את דעותיהם לדעת משה, ולקיים כוף אזניך לשמוע דברי חכמים ואפילו יאמרו לך על שמאל שהוא ימין ועל ימין שמאל, ולהאמין שבודאי הצדק אתו והוא מבין דעת התורה ורצון הש"י יותר מהם, אף שאינם מבינים, וכאמרם הלוא גם בנו דבר ה' ולא פרשנו מדרך ארץ, ואפשר נמי מטעם הנ"ל, מ"מ משה בודאי יורד לסוף דעת התורה ורצון הש"י יותר מהם, וכמו שהשיבם הש"י שאין ליקח ראי' מהם למשה, אם יהי' נביאכם וגו' לא כן עבדי משה. קיצור הדברים שחטאם הי' פגם בביטול דעתם לדעת חכמים שהיא תורה שבע"פ ונחשב פגם בתורה שבע"פ:

10) ויש לומר דגם חטא מרגלים הי' בסגנון זה. דהנה כבר אמרנו למה לא השיבו ישראל על טענת משה אתם כמפורש בפרשת דברים ואומר לכם לא תערצון ולא תיראון מהם ה' אלקיכם ההולך לפניכם הוא ילחם לכם ככל אשר עשה אתכם במצרים לעיניכם וגו' ובדבר הזה אינכם מאמינים בה' אלקיכם וגו', אם היתה להם תשובה הי' להם להשיב לו, ואם לא, הי' להם לקבל דבריו, כי טענתו היתה נצחת שכבר ראו נסים גדולים מאלה יוצאים מהיקש הטבע לגמרי, וכיבוש מלכי כנען אפי' יהיו כגובה ארזים גובהם וחסונים כאלונים מ"מ איננו יוצא מהיקש הטבע לגמרי וכמו שהמית רבים בדבר וכמו מכת בכורות שראו בעינם, ובמיתת דבר או כמ"ש וגם את הצרעה ישלח ה' בהם וגו' אין הפרש בין חזק לרפה.

11) ונראה שהם חשבו שהנסים הנגלים היו בזכות משה, ובאשר משה לא יכנס עמהם לארץ כנבואת אלדד ומידד, ע"כ אין להם לקוות לנסים נגלים אלא נסים מלובשים בדרך הטבע, והם חשבו את כיבוש הכנעניים למעלה מדרך הטבע שאין זכותם מגיעה לזה, אבל את החשבון הזה לא יכלו לאמור למשה ולבשר לו בשורת מיתתו, וכבש"ס סנהדרין (י"ז א) דלא סיימו קמי' דמשה נבואת אלדד ומידד, ואף שכבר אמר להם משה עפ"י ה' רב לכם שבת בהר הזה פנו וסעו לכם ובואו הר האמורי וגו', ודבר ה' יקום לעולם.

12) יצאו הם לפרש כוונת התורה באמרם פנו היינו שיפנו את עצמם ממהות שהם בה ויוסיפו זכות ע"י תורה ומצוות עד שתגיע זכותם בעצמם להוריש את מלכי כנען שלא בדרך הטבע אף בלי שיכנס עמהם משה, ומ"מ יצאו לפרש כוונתו ופירושו של הכתוב שלא כפירוש שפירש להם משה והרי זה פגם בתורה שבע"פ, כי הי' להם להשיב אמריהם להם שאין לנטות מהפירוש שפירש להם משה ואפי' יאמר להם על שמאל שהוא ימין אליו תשמעון, ולאשר פגמו בתורה שבע"פ נשתאב בתוכם כח רע לעומתה,

13) והנה ידוע למבינים שארץ ישראל ותורה שבע"פ שורש אחד להן, וע"כ מחמת פגם תורה שבע"פ נסתעף שמאסו בארץ ישראל בסוד שכר עבירה עבירה, ומ"מ שורש חטא המרגלים הוא הפגם בתורה שבע"פ שלא קיימו כוף אזניך לשמוע דברי חכמים, והנה הוא דומה לחטא מרים שדברה במשה כנ"ל, שפיר קאמר שהי' להם ללמוד ממה שנעשה למרים שלא כפתה אזני' לשמוע דברי חכמים אפילו על שמאל ימין ועל ימין שמאל:

14) שו"ת משנה הלכות חלק יז סימן קעא

במה ששאל עוד במ"ש למה נסמכה פ' מרגלים לפ' מרים לפי שלקתה מרים על עסקי דבה שדברה באחיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר, ותמה דמה דמיון הוא הא מרים דברה במשה איש אלקים ולכן לקתה.

15) ולפענ"ד י"ל דלכן באמת לא אמר ולא לקחו ק"ו לעצמן, אלא ולא לקחו מוסר, דק"ו באמת אין כאן, אלא דבלה"ר יש שתי חטאים אחד מה שדברו במשה והשני כביכול ח"ו בהקב"ה, והנה באבנים אפי' נימא שאין לה"ר באבנים אבל הקב"ה שאמר טובה הארץ וכמ"ש (במדבר רבה פט"ז ז) כך הקב"ה אמר לישראל טובה הארץ ולא האמינו ולא אמרו נשלחה אנשים לפנינו וכו', א"כ בזה מעלו ודברו לה"ר כביכול בשכינה, וזה כבר ראו הרשעים ולא לקחו מוסר אדרבה אמרו חזק הוא ממנו כביכול אין הבעה"ב יכול וכו', וא"ש.